

Vuoden 2013 B-kuljettajaopetusuudistus - Toteutuminen ja vaikutukset (Trafin tutkimuksia 11/2016)

B-kuljettajaopetus suunnitelmalla uudistui 19.1.2013. Kaksivaiheinen kuljettajaopetus muuttui kolmivaiheiseksi sisältäen perus-, harjoittelu- ja syventävän vaiheen. Opetustuntien määrä kasvoi hieman ja opetussisällöissä pyrittiin painottamaan uusien kuljettajien erityisriskejä. Opetusmenetelmissä korostettiin opiskelijoiden omaa aktiivisuutta. Itseopiskelu kirjattiin selkeämmin opetus suunnitelmaan. Opetuslupaopetus muuttui yhteisopetuksiksi lisäämällä pakollinen valmennusjakso autokoulussa. Yhteisopetus poistettiin 31.12.2013.

Selvityksessä tarkasteltiin uudistuksen tavoitteiden toteutumista opetuksessa ja vaikutuksia uusien kuljettajien asenteisiin, valmiuksiin ja liikennekäyttäytymiseen. Lisäksi tarkasteltiin liikenneopettajien, opetuslupaopettajien, oppilaiden ja tutkinnon vastaanottajien tyytyväisyyttä uudistukseen ja uudistuksen taloudellisia ja työllisyysvaikutuksia. Vertailuaineistona käytettiin Trafin vuonna 2012 tekemää esiselvitystä. Lisäksi tarkasteltiin uusien kuljettajien tutkintomenestystä, liikenne rikkomuksia ja liikenneonnettomuuksia.

Sisällölliset ja menetelmälliset painotukset olivat oppilaiden, opettajien ja tutkinnon vastaanottajien vastausten perusteella toteutuneet toivotun suuntaisesti. Erityisesti liikenteen sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen painotus opetuksessa oli lisääntynyt. Kolmivaiheisuuden toteutus onnistui vain osittain. Palautejaksoa ja oppimispäiväkirjaa hyödynnettiin vain osassa autokouluja.

Uusien kuljettajien valmiudet, erityisesti sosiaaliset- ja vuorovaikutustaidot paranivat. Autokoululaisten tutkintomenestyksessä ei tapahtunut selkeitä muutoksia, mutta opetuslupalaisten teoria- ja ajokokeen ensimmäisen yrityskerran läpäisyprosentti parani. Uudistus vähensi auto-koululaisten ja opetuslupalaisten välistä eroa tutkinnon läpäisyssä. Tulos oli selkein yhteisopetuksen aikana vuonna 2013.

Erityisesti uusien naiskuljettajien **ajamisen määrä** oli kasvanut. Tavoite paremmasta ympäristön huomioonottamisesta ajopäätöksissä teossa ei ajomäärien osalta toteutunut. Myönteistä oli, että suurempi osuus ajamisesta liittyi työhön tai ammattiin. Toisaalta kasvua oli myös miesten vapaa-ajan ajelun osuudessa.

Vaikka itseraportoidussa **liikenne rikkomusten** määrässä ei ollut muutosta, Trafin rekistereistä havaittiin ensimmäistä vuottaan ajavilla kuljettajilla olleen uudistuksen jälkeen vähemmän liikenne rikkomuksia suhteessa ajokorttien määrään kuin ennen uudistusta. Liikennevalvonnan määrä ei selitä vähenemistä. Rikkomukset vähenivät enemmän autokoululaisilla kuin opetuslupalaisilla ja miehillä enemmän kuin naisilla. Suurin rikkomusmäärän vähennys oli 18-vuotiailla autokoulussa opetetuilla miehillä. Ennen uudistusta liikenne rikkomuksia ajokorttillista kohti autokoululaisilla, uudistuksen jälkeen opetuslupalaisilla.

Uusilla mieskuljettajilla oli vähemmän itseraportoituja **liikennevahinkoja** ajomääräluokittain tarkasteltuna uudistuksen jälkeen kuin ennen uudistusta. Naisten liikennevahinkojen määrässä ei tapahtunut muutoksia. Uusien kuljettajien liikenneonnettomuustilastoissa todettiin aleneva trendi jo ennen uudistusta, eikä uudistuksen vaikutusta voitu selkeästi erottaa. Onnettomuuksien vähenemä kuitenkin kiihtyi uudistuksen jälkeen, joten uudistus on mahdollisesti voimistanut uusien kuljettajien liikenneonnettomuuksien vähenemistä.

Liikenneopettajien, opetuslupaopettajien ja tutkinnon vastaanottajien näkemykset kuljettajaopetusuudistuksen sisällöistä ja menetelmistä olivat pääosin myönteisiä tai neutraaleita. Sen sijaan yhteisopetusopettajat suhtautuivat vuoden 2013 uudistukseen kriittisesti ja katsoivat joutuneensa lyhytaikaisen kokeilun maksumiehiksi. Kriittisimmin suhtautuivat kokeneet opetuslupaopettajat. Ensimmäistä kertaa opetuslupaopettajina toimineet yhteisopetusopettajat kokivat hyötynensä yhteisopetuksesta kokeneita enemmän.

B-ajokorttien suorittaminen väheni. Hyväksytyjen B-ajokokeiden määrä laski vuodesta 2013 vuoteen 2014. Tämän jälkeen määrä on noussut, mutta ei ole palautunut vuoden 2013 tasolle. Erityisesti yli 18-vuotiaiden B-ajokorttien suorittaminen väheni. Yhteisopetus vähensi opetusluvalla opetettujen määrää vuonna 2013 ja tämä näkyi vielä vuoden 2014 tilastossa. Tämän jälkeen opetuslupien määrä on kasvanut. Vuoden 2016 alkupuolella lähes viidennes hyväksytyistä ajokokeista oli opetusluvalla ajaneiden suorittamia.

Yhteisopetusta lukuun ottamatta uudistus ei nostanut B-ajokortin suorittamisen kustannuksia merkittävästi. Autokoulujen välinen hintahaarukka näytti kasvaneen. Uudistus ei suoranaisesti vaikuttanut **autokoulualan kannattavuuteen tai työllisyyteen**. Oppilasmäärien väheneminen, simulaattori- ja verkko-opetus sekä opetuslupaopetuksen ympärille kehittyvä yritystoiminta saattavat vaikuttaa autokoulualan tulevaisuuteen.